

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ**

МАРТИНЕНКО Валентина Віталіївна

УДК [33(477)+316.32] (043.3)

**ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВПЛИВУ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

08.00.03 – економіка та управління національним господарством

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі аудиту та економічного аналізу Національного університету державної податкової служби України (м. Ірпінь).

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Мацелюх Наталія Петрівна,
Національний університет державної
податкової служби України,
декан обліково-економічного факультету;

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Варналій Захарій Степанович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка МОН України,
професор кафедри фінансів;

кандидат економічних наук, доцент
Кіржецький Юрій Ігорович,
Львівський державний університет
внутрішніх справ МВС України,
доцент кафедри економічної безпеки.

Захист дисертації відбудеться «25» квітня 2014 р. о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.129.02 в Академії муніципального управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 01042, м. Київ, вул. Івана Кудрі, 33, ауд. 220.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Академії муніципального управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 01042, м. Київ, вул. Івана Кудрі, 33.

Автореферат розісланий «21» березня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук,
професор кафедри економіки
Академії муніципального управління

Б.Т. Светлов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, в умовах відкритості національної економіки та її інтегрованості в міждержавні об'єднання, постійно відбувається рух ресурсів, виникають економічні взаємозв'язки з іншими суб'єктами зовнішньоекономічних відносин, що значно посилює залежність національної економіки від впливу глобалізації. При цьому особливого значення набуває забезпечення належного рівня економічної безпеки та зміцнення стратегічних економічних інтересів держав.

Глобалізація, як об'єктивна сучасна реальність, може водночас позитивно впливати на світовий ринок, зокрема, активізувати інноваційну політику, створювати сприятливий інвестиційний клімат, і стимулювати процеси, які іноді призводять до негативних наслідків у світовому економічному просторі. Виклики глобалізації впливають на стан економічної безпеки національної економіки, у зв'язку з чим виникає потреба в її забезпеченні та зміцненні.

Гарантом зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації на всіх рівнях виступає держава, точніше її політика щодо забезпечення економічних інтересів в короткостроковому періоді та зміцнення економічної безпеки на довгострокову перспективу.

Дослідженню проблем економічної безпеки держави присвячено ряд наукових праць зарубіжних авторів: О. Грунін, А. Дрехер, Х. Маул, У. Мітчелл, а також вітчизняних: О. Баженова, З. Варналій, Т. Васильців, В. Геєць, Б. Губський, Ю. Кіржецький, В. Кириленко, Т. Ковальчук, Н. Мацелюх, В. Мунтіян, В. Предборський, А. Сухоруков та ін. Окремі питання інституціонального забезпечення економічної безпеки держави досліджувалися такими науковцями, як А. Баланда, Д. Буркальцева, Ю. Дудка, А. Чесноков та ін. Дослідженням економічної безпеки як системи захисту економічних інтересів суспільства займалися такі вчені, як А. Гуревич, Т. Ромащенко, Х. Маховські, С. Мурдоч та ін. Стійкість та стабільність національної економіки крізь призму економічної безпеки розглядають М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Я. Тінберген та ін. Окремим проблемам розвитку національної економіки в контексті глобалізаційних процесів присвячено праці О. Білоруса, Т. Говорушко, І. Горленко, І. Кукурудзи, А. Мазаракі, М. Миронова, О. Царенко, Н. Чалої, О. Шнипка та ін.

Не зважаючи на те, що ці дослідження охоплюють широке коло внутрішніх чинників, що впливають на забезпечення ефективності окремих функціональних складових економічної безпеки держави, поза увагою науковців залишається проблема зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації, що зумовлює вибір теми, мету, постановку й вирішення основних завдань дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою науково-дослідної теми кафедри економічної теорії Національного університету державної податкової служби України «Податкова діяльність держави в умовах становлення інформаційної економіки» (номер державної реєстрації 0110U0040554) (довідка № 3040/01-12 від 05 листопада

2013 року), у межах якої автором внесено пропозиції щодо визначення основних підходів при розробці концептуальних основ забезпечення економічної безпеки України в умовах розбудови інформаційного суспільства.

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка пропозицій щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки з урахуванням впливу глобалізації.

Досягнення поставленої мети зумовило розв'язання таких *завдань*:

- дослідити сутність та роль економічної безпеки як складової національної безпеки;
- визначити фактори впливу глобалізації на економічну безпеку національної економіки;
- провести порівняльний аналіз існуючих методик оцінки економічної безпеки національної економіки;
- здійснити оцінку рівня економічної безпеки України;
- дослідити напрями та характер впливу глобалізації на стан економічної безпеки;
- побудувати комплексну багатфакторну модель впливу глобалізації на рівень економічної безпеки національної економіки;
- обґрунтувати концептуальні підходи зміцнення економічної безпеки національної економіки України в умовах впливу глобалізації;
- розробити довгостроковий прогноз рівня економічної безпеки національної економіки з урахуванням впливу глобалізаційних факторів;
- сформулювати стратегічні пріоритети зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації.

Об'єктом дослідження виступає процес зміцнення економічної безпеки національної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади зміцнення економічної безпеки національної економіки України в умовах впливу глобалізації.

Методи дослідження. Науково-теоретичною й методологічною основою дисертаційного дослідження є праці вчених-економістів з проблематики економічної безпеки національної економіки та нормативно-правові акти з державного регулювання стану економічної безпеки, розрахунку рівня економічної безпеки, стратегічного планування тощо.

При проведенні досліджень використано такі методи: *теоретичного узагальнення, індукції* – при дослідженні сутності економічної безпеки національної економіки, *порівняльний аналіз* – при визначенні місця економічної безпеки в системі національної безпеки, *групування, синтезу* – при систематизації існуючих визначень економічної безпеки за класифікаційними ознаками, *кореляційно-регресійний аналіз* – при дослідженні впливу глобалізаційних факторів на стан економічної безпеки, *економіко-статистичні* – при побудові інтегрального показника рівня економічної безпеки, *графічне моделювання* – для візуалізації концептуальних підходів економічної безпеки національної економіки, *трендовий*

аналіз та екстраполяція – для прогнозування рівня економічної безпеки та чинників глобалізації, *стратегічний аналіз* – при дослідженні середовища функціонування економічної безпеки, *SWOT-аналіз* – для визначення слабких і сильних сторін, можливостей та загроз при формуванні стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та інші нормативно-правові акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Міністерства закордонних справ України, Національного банку України, оперативні дані Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, монографічна література, наукова періодика, результати особистого дослідження автора тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому:

вперше:

- розроблено дворівневий підхід до зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації, що полягає у логічно побудованій сукупності систематизованих дій, які реалізуються: на рівні забезпечення, що передбачає аналіз кількісних та якісних параметрів, а також статистичне моделювання впливу глобалізації на стан економічної безпеки національної економіки; на рівні зміцнення, який передбачає довгострокове прогнозування, стратегічний аналіз, та на їх основі, формування стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки;

удосконалено:

- методичний підхід до оцінки рівня економічної безпеки національної економіки, що синтезує в собі комплексні алгоритми побудови інтегральних показників рівня економічної безпеки та економічної глобалізації, комбінування яких підвищує достовірність результатів оцінки та забезпечує високу ефективність прийняття управлінських рішень на рівні держави;

- методику оцінювання характеру впливу глобалізаційних факторів на стан економічної безпеки України у взаємозв'язку з періодизацією розвитку економіки в контексті векторної динаміки базисних індексів економічної глобалізації та фізичного обсягу ВВП;

- критерії моделювання рівня економічної безпеки в короткостроковому та довгостроковому періодах за рахунок використання SWOT-аналізу, що дозволило визначити стратегічні пріоритети зміцнення економічної безпеки національної економіки;

дістали подальшого розвитку:

- тлумачення змісту поняття «економічна безпека національної економіки країни», яке, на відміну від існуючих, визначає економічну безпеку не тільки як стан національної економіки, за якого забезпечується захищеність національних інтересів від реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього походження, а також як здатність економічної системи до розширеного відтворення та відкритості й інтегрованості у наддержавні структури з метою ефективної протидії світовим кризовим явищам та факторам глобалізації;

- систематизація факторів глобалізаційного походження та визначення характеру їх впливу на економічну безпеку України, що дало змогу здійснити декомпозицію необхідних кількісних показників для статистичної оцінки в багатфакторному моделюванні та прогнозуванні рівня безпеки національної економіки;

- класифікація позитивних і негативних наслідків впливу глобалізації на національну економіку з урахуванням вже існуючого досвіду інших країн. Доведено, що позитивними наслідками є: інтегрований розвиток міжнародних економічних відносин між економічними суб'єктами, інтернаціоналізація поділу праці, міграції населення, капіталу, технологій, боротьби з глобальними проблемами людства; негативними – нестабільність світової фінансової системи, експансія передових країн світу, зростання впливу та економічної ваги транснаціонального бізнесу у світовому господарстві, втручання міжнародних фінансових інституцій у внутрішню та зовнішню політику держав-боржників;

- напрями зміцнення економічної безпеки України в довгостроковій перспективі на основі найбільш імовірного сценарію прогнозу її рівня: забезпечення оптимального співвідношення обсягів експорту та імпорту до ВВП, заохочування прямих іноземних інвестицій в банківську сферу та сприяння виходу вітчизняним інвесторам на європейські та російський фондові ринки з метою активізації інвестиційної діяльності та отримання прибутку в довгостроковій перспективі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та впровадженні пропозицій щодо вдосконалення методичного забезпечення оцінки впливу глобалізаційних факторів на стан економічної безпеки національної економіки. Отримані результати дисертаційного дослідження щодо вдосконалення оцінки стану фінансової складової економічної безпеки України, ідентифікації та попередження впливу зовнішніх загроз функціонуванню фінансової системи держави були використані в роботі Департаменту боргової та міжнародної фінансової політики Міністерства фінансів України під час розробки стратегії щодо зовнішніх запозичень держави, надання державних гарантій, погашення та обслуговування державного боргу (довідка про впровадження № 31-12110-04 від 15 січня 2014 року).

Окремі пропозиції дослідження використані в діяльності Департаменту економічного розвитку аграрного ринку Міністерства аграрної політики та продовольства України, зокрема використано удосконалену автором методичку щодо оцінки рівня економічної безпеки національної економіки під впливом глобалізаційних факторів, що дало можливість сформулювати пропозиції щодо пріоритетів розвитку агропромислового комплексу України (довідка про впровадження № 37-11-2-13/3153 від 17 березня 2014 року).

Основні науково-теоретичні положення дисертації впроваджено в навчальний процес Національного університету державної податкової служби України (довідка № 3041/01-12 від 05 листопада 2013 року) та Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (довідка № 3100/85 від 12 березня 2014 року) під час викладання дисциплін «Економічна

теорія», «Політична економія», «Макроекономіка», «Національна економіка», «Державне регулювання економіки» для підготовки бакалаврів з економіки підприємства.

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок автора полягає у тому, що дисертація є його самостійною науковою працею. Основні наукові результати та висновки, що виносяться на захист, отримано здобувачем особисто й повною мірою відображено в опублікованих працях. Внесок автора у працю, яка виконана в співавторстві, відображено в списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні дисертаційні положення апробовано на 11 Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: III Міжнародній науково-практичній конференції «Особливості функціонування фінансових систем в умовах поглиблення глобалізаційних процесів» (м. Київ–Ірпінь–Львів–Ритро–Суша Струга–Краків–Львів, 17–21 лютого 2010 року); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія розвитку України у глобальному середовищі» (м. Ялта, АР Крим, 17–19 листопада 2010 року); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів» «Оптимум-2010» (м. Харків, 1–3 грудня 2010 року); IV International Scientific and Practical Conference «Theory and Practical of Financial Transformation in the Conditions of Interdependence Strengthening of National Economics» (Cologne-Irpin, 14–18 December 2010); II Міжнародній науково-практичній конференції «Україна в нових реаліях: політичні, економічні та правові орієнтири розвитку» (м. Ірпінь, 17 травня 2011 року); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Формування парадигми багатосторонніх економічних відносин в рамках ініціатив східного партнерства (економіка, фінанси, право» (м. Київ, 27 травня 2011 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні процеси глобалізації у кризовий та посткризовий періоди в Україні» (м. Київ, 17–18 червня 2011 року); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Питання сучасної науки і освіти» (м. Київ, 11–13 липня 2011 року); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Право і держава в умовах глобалізації та регіоналізації» (м. Ірпінь, Київської області, 14 жовтня 2011 року); X Ірпінських міжнародних педагогічних читаннях «Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти» (м. Ірпінь, Київської області, 29–30 березня 2012 року); III Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку» (м. Ірпінь, Київської області, 18 квітня 2013 року).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 15 наукових праць, у тому числі 6 статей у наукових фахових виданнях (3,48 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій складає 5,1 друк. арк., з них автору належить 5,0 друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація, загальним обсягом 251 сторінка, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (216 найменувань) на 23 сторінках та 9 додатків на 44 сторінках. Основний зміст роботи викладено на 182 сторінках, містить 33 таблиці та 43 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та публікації, зазначено особистий внесок здобувача.

У першому розділі – *«Теоретико-методичні засади дослідження економічної безпеки національної економіки під впливом глобалізації»* – досліджено сутність економічної безпеки як складової національної безпеки, проведено ідентифікацію та формалізацію факторів впливу глобалізації на економічну безпеку національної економіки, проаналізовано діючі методики оцінки рівня економічної безпеки національної економіки.

Розкрито місце економічної безпеки в системі національної безпеки як основи для належного функціонування всіх складових національної безпеки та ефективного функціонування країни, гаранта її державного суверенітету, економічної незалежності та територіальної цілісності в умовах сучасної глобалізації світової економіки. Систематизовано основні теоретичні підходи щодо визначення поняття «економічна безпека національної економіки» за такими напрямками: «складова національної безпеки»; «стан національної економіки»; «забезпечення економічних інтересів»; «сукупність властивостей, умов та факторів»; «стійкість та стабільність економічної системи»; «захищеність економіки від певного роду загроз». Системний підхід дав можливість сформулювати авторське визначення економічної безпеки, як складової національної безпеки та стану національної економіки, за якого забезпечується захищеність національних інтересів від загроз зовнішнього та внутрішнього походження, здатність економічної системи до розширеного відтворення, відкритості та інтегрованості у міжнародні структури з метою ефективної протидії кризовим явищам та факторам глобалізації.

Доведено, що в умовах глобалізації, як форми інтернаціоналізації світового господарства та процесу, що спонукає до зростання взаємозалежності макроекономічних систем, на економічну безпеку національної економіки чинять вплив як позитивні, так і негативні фактори. В контексті економічної безпеки визначальними факторами негативного глобалізаційного впливу є виклики, загрози та ризики. Узагальнено визначення понять та сформовано логічний ланцюг ієрархії глобалізаційних факторів впливу на економічну безпеку національної економіки (рис. 1).

За результатами проведеного аналізу наявного методичного забезпечення оцінки економічної безпеки національної економіки встановлено, що найбільш прийнятною, але трудомісткою в обрахунках, є методика (методичні рекомендації) розрахунку рівня економічної безпеки України, розроблена фахівцями Міністерства економічного розвитку та торгівлі України у 2013 році. Обґрунтовано доцільність використання результатів обрахунку рівня економічної безпеки України за цією методикою та рекомендовано до застосування в комплексі з методикою Індексу глобалізації KOF, розробленої науковцями

Швейцарського економічного інституту та Федерального Швейцарського технологічного інституту в аналітичних дослідженнях.

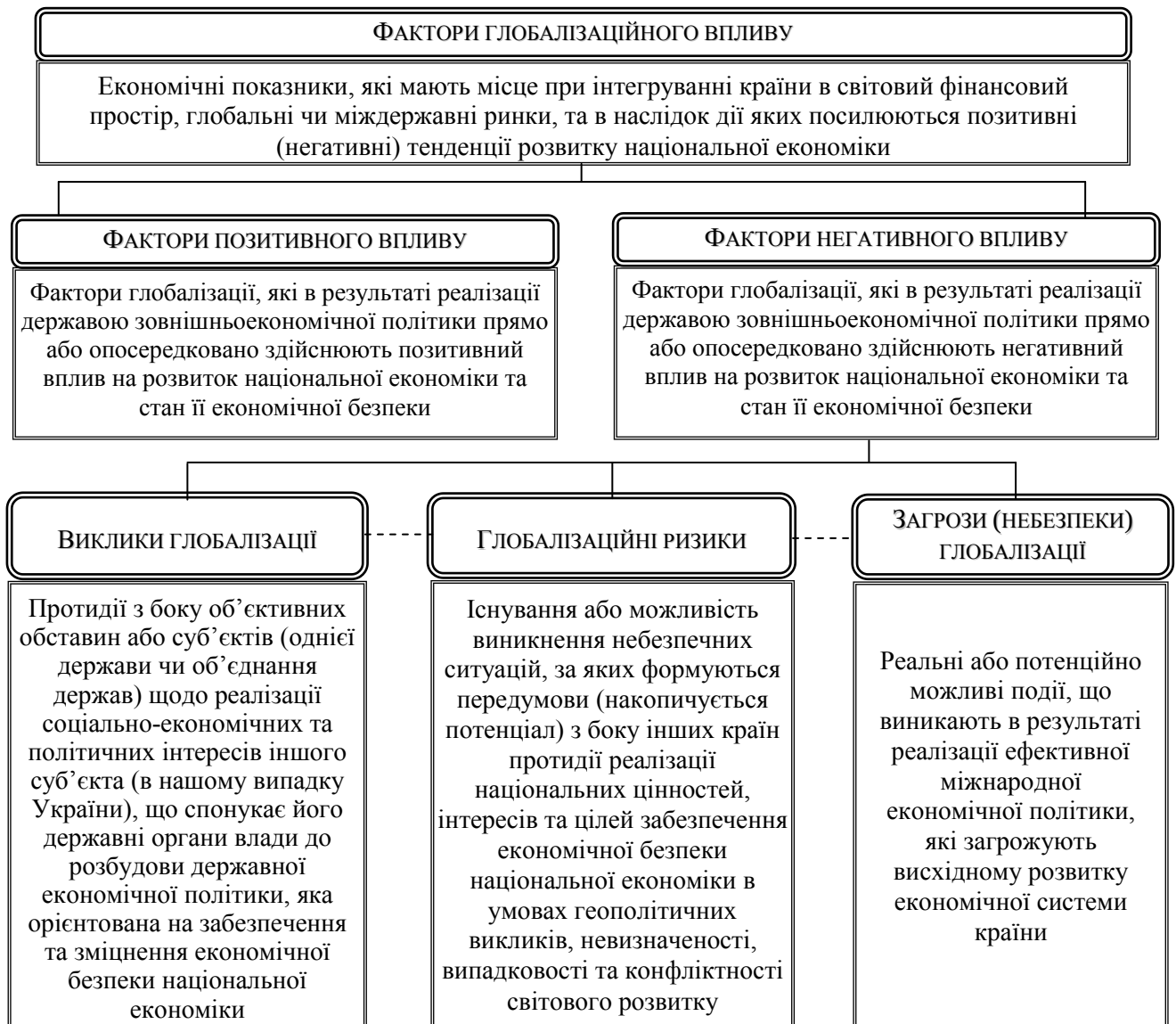

Рис. 1. Ієрархічний ланцюг факторів глобалізаційного впливу на економічну безпеку національної економіки

У другому розділі – «*Оцінка стану економічної безпеки національної економіки України в умовах глобалізації*» – оцінено рівень економічної безпеки України, досліджено характер впливу глобалізації на стан економічної безпеки та проведено моделювання впливу глобалізації на рівень економічної безпеки.

За результатами статистичної оцінки зв'язку макроекономічних показників з рівнем економічної безпеки України встановлено, що він найбільш тісно пов'язаний з обсягами експорту та імпорту.

На основі проведеної оцінки рівня економічної безпеки України запропоновано поетапний підхід щодо такої оцінки, який, на відміну від існуючих, дозволяє визначити векторні тенденції в рівнях економічної безпеки у взаємозв'язку з періодами розвитку економіки України. У контексті дослідження впливу факторів глобалізації на стан економічної безпеки національної економіки

України автором проведено аналіз векторної динаміки індексів рівня економічної глобалізації та фізичного обсягу ВВП України, відносно базисного 1991 року (рис. 2). Протягом 1991–2012 рр. вплив глобалізації на національну економіку України (за показником реального ВВП в умовах глобалізації) відбувався у історичній ретроспективі у певних взаємозалежностях, які характеризуються дивергенцією впливу (рис. 2).

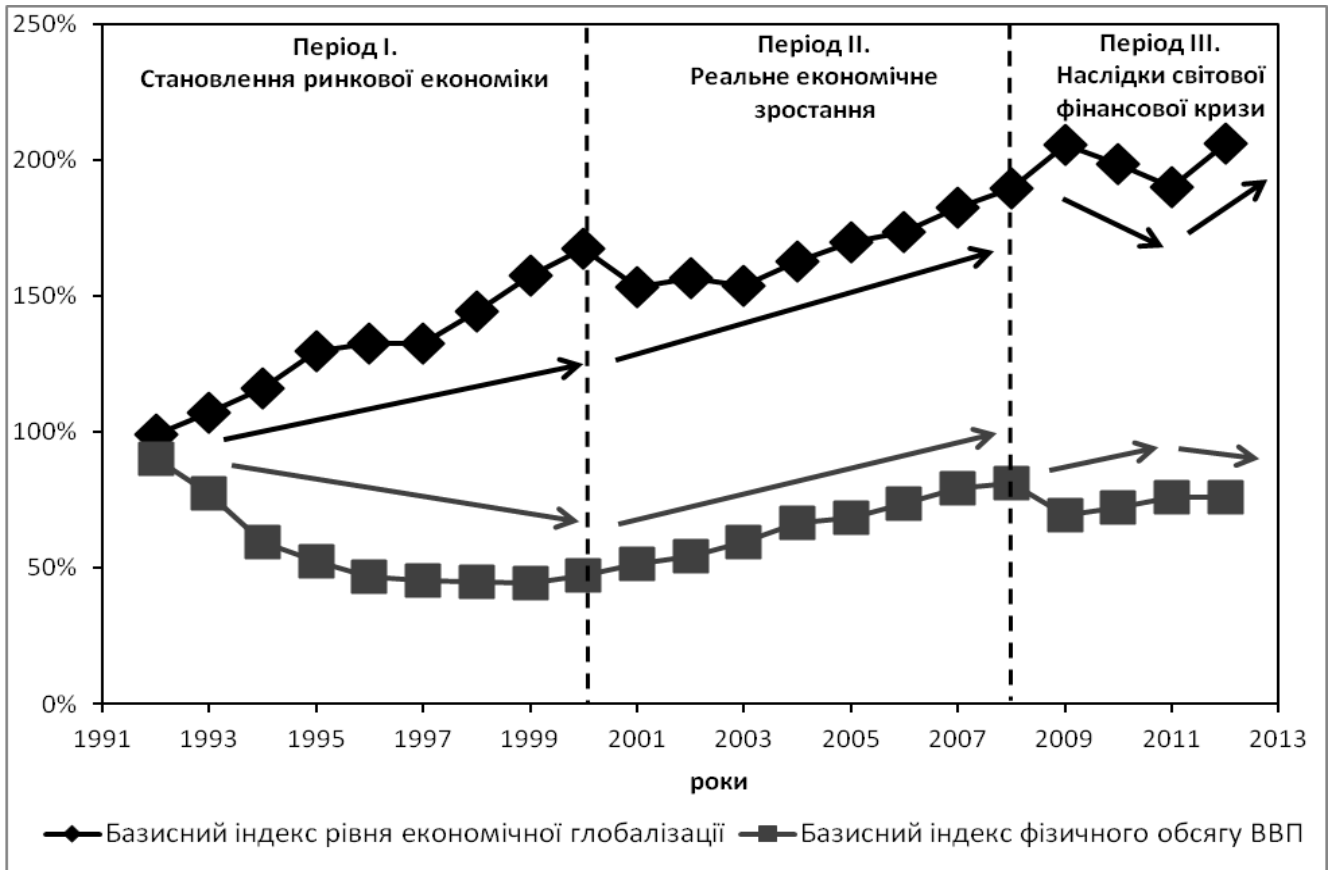

Рис. 2. Динаміка впливу економічної глобалізації на розвиток національної економіки в 1991–2012 рр.

Узагальнено закономірності відповідно до векторної спрямованості впливу глобалізації та періодизації розвитку національної економіки України:

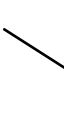
- I період – 1991–2000 рр. – «становлення ринкової економіки України», що характеризувався переходом від командно-адміністративної до ринкової економіки, формуванням демократичних інститутів, урядовими реформами тощо;
- II період – 2000–2008 рр. – «реальне економічне зростання», основою якого був подальший розвиток ринкових відносин між суб'єктами економіки, нарощування інвестиційного потенціалу, зовнішньої торгівлі тощо й визнання України країною з ринковою економікою з боку провідних країн світу, що завершилося членством у СОТ;
- III період – 2008–2012 рр. (і до сьогодні) – «наслідки світової фінансової кризи», що поєднує, власне початок світової фінансової кризи IV квартал 2008 року, рецесію 2009 року, результати антикризового управління урядів, які сприяли економічному зростанню 2010–2011 рр. за одночасного зниження рівня

глобалізації, а також сповільнення економічного розвитку з 2011 року й до сьогодні в умовах зростання глобалізації та політичної нестабільності.

У роботі аргументовано, що для характерних періодів розвитку національної економіки існує векторна динаміка взаємозв'язку індексу рівня економічної глобалізації та розвитку національної економіки України (табл. 1).

Таблиця 1

**Векторна динаміка взаємозв'язку індексів рівня економічної
глобалізації та фізичного обсягу ВВП України в 1991–2012 рр.**

Назва періоду	Період	Вектор динаміки:		Тенденції розвитку
		економічної глобалізації	національної економіки	
Становлення ринкової економіки України	1991- 2000 роки			Вектор глобалізації висхідний, а національної економіки – низхідний. Негативний вплив підвищення рівня глобалізації (обернений зв'язок).
Реальне економічне зростання	2000- 2008 роки			Вектори глобалізації і національної економіки висхідні. Позитивний вплив глобалізації (прямий зв'язок).
Наслідки світової фінансової кризи	2008- 2011 роки			Вектор глобалізації низхідний, а національної економіки – висхідний. Позитивний вплив від зниження рівня глобалізації (обернений зв'язок).
	З 2011 року до сьогодні			Вектор глобалізації висхідний, а національної економіки – низхідний. Сповільнення розвитку національної економіки, спричинене підвищенням рівня глобалізації (обернений зв'язок).

У процесі дослідження статистично доведено, що посилення економічної глобалізації було фактором негативного впливу на динаміку ВВП протягом 1991–2000 рр. та фактором позитивного впливу на економічне зростання національної економіки протягом 2000–2008 рр.; посилення негативного впливу економічної глобалізації відбувалося паралельно зі стагнацією національної економіки в 2009–2012 рр. Обґрунтовано, що різноспрямованість векторної динаміки базисних індексів глобалізації та фізичного обсягу ВВП не завжди характеризує негативний вплив глобалізації на розвиток національної економіки та її безпеки.

У результаті кореляційно-регресійного аналізу показників за весь період дослідження 2000–2012 рр. отримано економіко-математичну модель економічної безпеки національної економіки, яка дозволяє дослідити зниження (підвищення) рівня економічної безпеки у взаємозв'язку з диференціацією факторів глобалізації: знецінення гривні по відношенню до долара США можна визначити як загрозу національній безпеці, оскільки девальвація на 1 гривню призводила до зниження рівня безпеки на 0,74 %; підвищення рівня економічної безпеки супроводжувалося зростанням питомої ваги експорту (приріст 1-процентного пункту експорту спричиняв зростання рівня безпеки на 0,05 %); зростання частки іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу на 1% призводить до підвищення рівня економічної безпеки на 0,03 %; кон'юнктура

Лондонського фондового ринку має незначний негативний вплив на економічну безпеку України – зростання біржового індексу FTSE 100 на 1 пункт призводить до зниження рівня безпеки на 0,0007 %; вплив кон'юнктури російського фондового ринку РТС дещо сильніший, тому що збільшення індексу РТС на 1 пункт чинить зростання рівня безпеки на 0,003 %.

Встановлено, що статистичні оцінки отриманої моделі високі, причому значно перевищують свої критичні значення; вона позбавлена мультиколінеарності та автокореляції, що свідчить про її достовірність і адекватність. На їх основі обґрунтовано доцільність використання шестифакторної кореляційно-регресійної моделі у прогнозуванні рівня економічної безпеки, розробці рівнів забезпечення та зміцнення економічної безпеки національної економіки України.

У третьому розділі – *«Перспективні напрями зміцнення економічної безпеки національної економіки під впливом глобалізації»* – запропоновано концептуальні підходи зміцнення економічної безпеки національної економіки України, розроблено прогноз рівня економічної безпеки України з урахуванням чинників глобалізації та запропоновано стратегічні пріоритети зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації.

Концептуальні підходи щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації сформовані у дворівневу систему реалізації заходів на рівні забезпечення (тактика), та на рівні зміцнення (стратегія) економічної безпеки (рис. 3).

У роботі обґрунтовано, що рівень забезпечення поєднує в собі алгоритм визначення впливу факторів глобалізації на економічну безпеку національної економіки та економіко-математичний аналіз її стану, передбачає послідовну реалізацію заходів щодо аналізу якісних та кількісних параметрів, а також містить статистичне моделювання впливу факторів глобалізації на стан економічної безпеки національної економіки. Рівень зміцнення передбачає формування стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки та реалізується через: довгострокове прогнозування впливу глобалізації, стратегічний аналіз перспектив розвитку економічної безпеки та визначення стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації.

Реалізація необхідних конкретних заходів, визначених у концепції, базується на застосуванні шестифакторної кореляційно-регресійної моделі економічної безпеки, розробленої у другому розділі, в якій глобалізаційні фактори взято регресорами. Логічним продовженням дослідження є прогнозування таких факторів глобалізації, як курс долара США, відношення експорту та імпорту до ВВП, частка іноземного банківського капіталу, індекс FTSE 100 Лондонської фондової біржі, індекс РТС Московської фондової біржі, визначення довірчих інтервалів та розробка для прогнозних значень кожного показника песимістичного, реалістичного й оптимістичного сценаріїв розвитку.

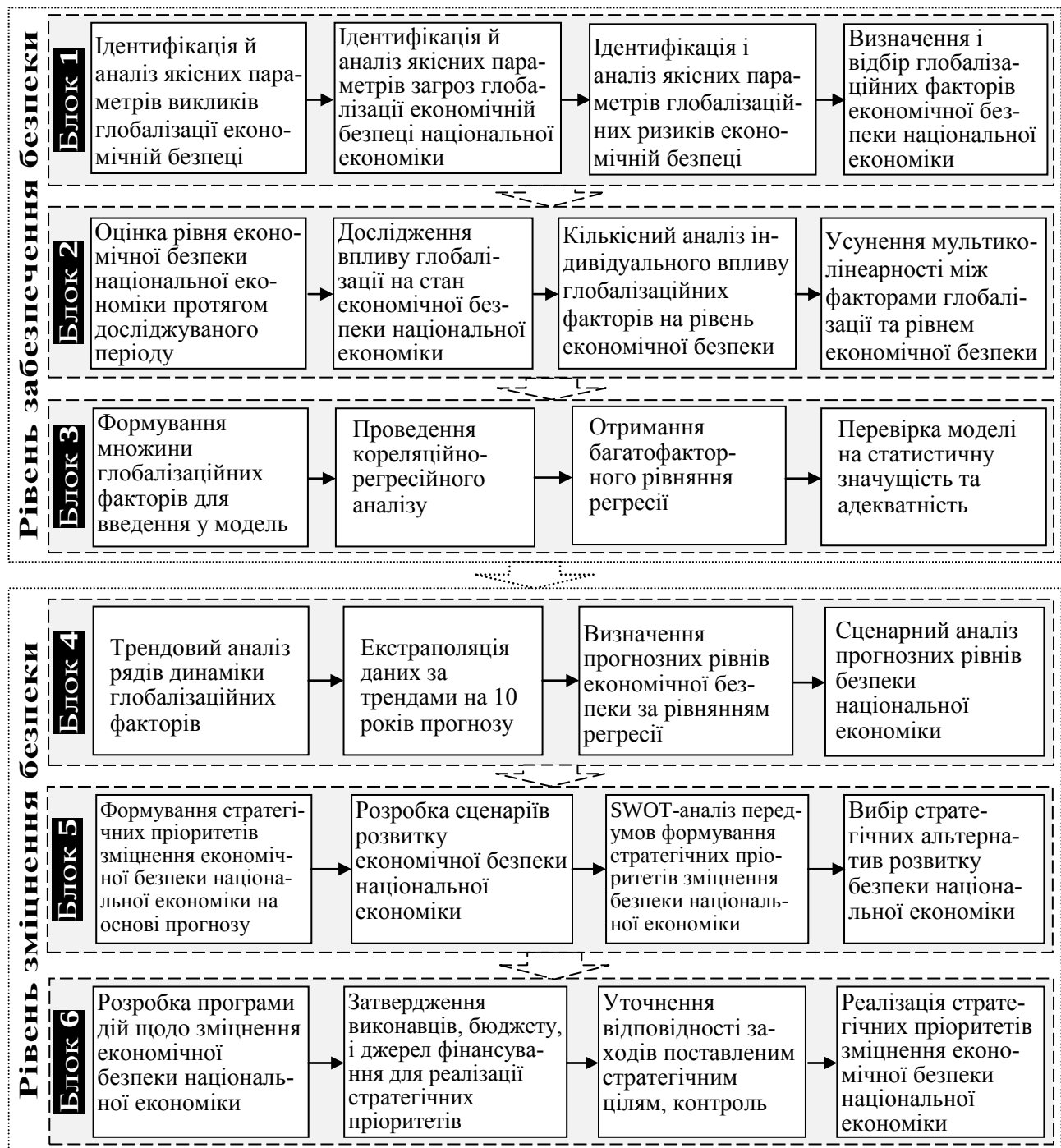

Рис. 3. Дворівнева система зміцнення економічної безпеки національної економіки: концептуальний підхід

На основі застосування багатофакторної моделі отримано три сценарії прогнозу рівня економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації на 2013–2022 рр. (табл. 2). Згідно з песимістичним сценарієм рівень економічної безпеки зменшиться на 1,6 %, починаючи з 2012 року; за реалістичним сценарієм рівень економічної безпеки зросте на 3,7 %, а за оптимістичним – на 9,0 %.

Прогноз глобалізаційних факторів, введених в модель рівня економічної безпеки, розроблявся за даними офіційної статистики на кінець 2012 року і, відповідно, за відсутності показників 2013 року, який було взято як перший рік прогнозу. При цьому дані станом на вересень 2013 року, які одержані з офіційних

джерел, знаходяться у допустимих межах прогнозу, що підтверджує відносну достовірність результатів прогнозування.

Таблиця 2

Сценарії прогнозу рівня економічної безпеки України на 2013–2022 рр., %

Прогноз показника за роками	Сценарій прогнозу		
	Песимістичний	Найбільш імовірний	Оптимістичний
2012	х	49,0	х
2013	46,3	50,5	54,7
2014	46,4	50,7	55,0
2015	46,5	50,9	55,4
2016	46,6	51,2	55,8
2017	46,8	51,4	56,1
2018	46,9	51,7	56,5
2019	47,0	52,0	56,9
2020	47,2	52,2	57,3
2021	47,3	52,5	57,6
2022	47,4	52,7	58,0
Зміни (+, -) у 2022 р., порівняно з 2012 р.	-1,6	+3,7	+9,0

Виявлені перспективи розвитку економічної безпеки дають підстави вважати, що економіка України має необхідний потенціал до відтворення, протистояння загрозам глобалізації та управління наслідками дії глобалізаційних факторів, що дозволяє забезпечити підвищення рівня безпеки на довгострокову перспективу. Для розробки пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки обґрунтовано доцільність застосування методу стратегічного аналізу SWOT та впроваджено його результати.

Матриця SWOT-аналізу, сформована на чотирьох квадрантах, де шляхом парної комбінації досліджені групи показників, які дозволяють виявити сильні й слабкі сторони внутрішнього середовища функціонування економічної безпеки та можливості й загрози, що виникають в результаті впливу глобалізації (рис. 4).

Співставлення сильних сторін і можливостей дало змогу визначити, що реальне економічне зростання, яке мало місце в післякризовий період 2009–2012 рр., та євроінтеграційний курс зовнішньоекономічної політики України підсилюють переважну більшість можливостей (квадрант «сильні сторони – можливості») і знижують дію більшості загроз (квадрант «сильні сторони – загрози»), а отже можуть вважатися стратегічними орієнтирами зміцнення економічної безпеки національної економіки.

У квадранті «слабкі сторони – можливості» виявлено, що зростання зовнішньої заборгованості держави послаблює потенціал всіх можливостей. Також обґрунтоване зниження глобальної конкурентоспроможності національної економіки та посилення дії валютних ризиків визначеними в матриці загрозами глобалізації, що відповідає квадратну «слабкі сторони – загрози». Тому стратегічними орієнтирами запропоновано заходи щодо скорочення зовнішньої заборгованості держави, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності економіки та мінімізації валютного ризику.

Матриця SWOT-аналізу	<i>Можливості:</i> 1. Своєчасна реакція на кризові явища. 2. Диверсифікація зовнішньої заборгованості за відсотками, погашенням, кредиторами. 3. Недопущення девальвації національної грошової одиниці. 4. Можливість виходу на нові міжнародні ринки (у тому числі енергетичні). 5. Реальне зростання доходів населення. 6. Скорочення негативного сальдо торговельного балансу.	<i>Загрози:</i> 1. Кон'юнктурні коливання світової економіки. 2. Примус до входження у митний союз на невигідних умовах. 3. Доларизація національної економіки. 4. Диспропорції міжнародної торгівлі. 5. Еміграція найбільш кваліфікованої робочої сили. 6. Витік національного капіталу до офшорних зон та повернення у вигляді прямих іноземних інвестицій.
<i>Сильні сторони:</i> 1. Реальне економічне зростання. 2. Членство України у Світовій організації торгівлі (СОТ). 3. Євроінтеграційний курс зовнішньоекономічної політики. 4. Регулювання трансфертного ціноутворення. 5. Наявність альтернативних джерел енергії. 6. Високий транзитний потенціал народного господарства.	«1», «4» ↔ «1» «1», «3» ↔ «2» «1» ↔ «3» «2», «3», «5», «6» ↔ «4» «1», «3» ↔ «5» «1», «2», «4» ↔ «6»	«1», «2» ↔ «1» «2», «3», «5», «6» ↔ «2» «1», «4» ↔ «3» «1», «2», «4» ↔ «4» «1», «3» ↔ «5» «3», «4» ↔ «6»
<i>Слабкі сторони:</i> 1. Залежність економіки від імпортних енергоносіїв. 2. Низький рівень життя населення. 3. Зростання зовнішньої заборгованості держави. 4. Наявність значних валютних ризиків. 5. Низький рівень інвестиційного клімату. 6. Низький рівень глобальної конкурентоспроможності економіки.	«3», «4» ↔ «1» «3», «4» ↔ «2» «3», «4», «5» ↔ «3» «1», «3», «5», «6» ↔ «4» «2», «3» ↔ «5» «3», «5», «6» ↔ «6»	«2», «3», «4», «5», «6» ↔ «1» «1», «3», «4», «6» ↔ «2» «3», «4», «6» ↔ «3» «1», «3», «5», «6» ↔ «4» «2», «6» ↔ «5» «4», «5», «6» ↔ «6»

Рис. 4. Матриця SWOT-аналізу стану економічної безпеки національної економіки України в умовах впливу глобалізації

У роботі обґрунтовано, що головна мета зміцнення економічної безпеки національної економіки України в умовах глобалізації полягає в реалізації стратегічних пріоритетів щодо досягнення високого рівня розвитку економічної безпеки України (понад 58 %). Але при умові, що за сильного негативного впливу глобалізаційних факторів рівень безпеки складе не нижче 47 %, який відповідає значенню показника 2000 року. За інших однакових умов рівень економічної безпеки України на кінець 2022 року, відповідно до найбільш імовірного сценарію розвитку, має скласти 53 %.

Доведено, що основні стратегічні пріоритети, реалізація яких забезпечить протягом найближчих 10 років зміцнення безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації, полягають у: утриманні курсу гривні відносно долара США на рівні, не вищому за 11 грн.; забезпеченні відношення обсягу експорту до ВВП не менше як 46 % та відношення обсягу імпорту до ВВП не більше як 57 %; максимальному заохоченні прямих іноземних інвестицій в банківську сферу з метою підвищення частки іноземного банківського капіталу в загальному обсязі

банківського капіталу; сприянні виходу вітчизняним інвесторам на європейські та російський фондові ринки з метою активізації інвестиційної діяльності та отримання прибутку в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та розроблено напрями розв'язання важливої науково-практичної задачі щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки України в умовах впливу глобалізації. У результаті проведеного дослідження отримані такі теоретичні та науково-практичні висновки:

1. Доведено, що економічна безпека, будучи невід'ємною та важливою складовою національної безпеки, є станом захищеності економіки країни від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також необхідною передумовою динамічного економічного зростання країни. Визначено, що важливою умовою зміцнення економічної безпеки національної економіки є не тільки наявність системи захисту, а й можливість постійного її відновлення й удосконалення під дією загроз внутрішнього та зовнішнього характеру. При цьому основна роль економічної безпеки національної економіки як складової національної безпеки, полягає у забезпеченні, попередженні, усуненні реальних і потенційних загроз, причин та умов, що сприяють їх появі.

2. Обґрунтовано, що в умовах глобалізації як вищої форми інтернаціоналізації світового господарства, процесу, який спонукає зростання взаємозалежності країн світу та може загрожувати їх національному суверенітету, зовнішні умови забезпечення економічної безпеки національної економіки формуються в умовах глобалізаційних факторів впливу. Глобалізаційні фактори розглядаються як явище або процес, що виникає при інтегруванні країни в світовий фінансовий простір, світові чи міждержавні ринки в результаті відкритості національної економіки, недостатньої правової захищеності, при реалізації зовнішньоекономічної політики та неефективної стратегії її розвитку. Ідентифіковано, що фактори глобалізації, в результаті реалізації державою зовнішньоекономічної політики, прямо чи опосередковано здійснюють позитивний або негативний вплив на розвиток національної економіки та стан її економічної безпеки. При цьому негативні фактори впливу розглядаються як виклики, загрози або ризики глобалізації.

3. Розроблено методичний підхід оцінки економічної безпеки національної економіки, що синтезує одиничні показники-індикатори та їх порогові (граничні) значення, комплексні методики побудови інтегральних показників рівня економічної безпеки та економічної глобалізації. Комбінування комплексних методик оцінки рівня економічної безпеки національної економіки та рівня економічної глобалізації в системі аналізу дозволило підвищити достовірність результатів оцінки та забезпечити високу ефективність прийняття управлінських рішень на рівні держави.

4. Здійснено оцінку рівня економічної безпеки України на основі результатів порівняльного аналізу однофакторних залежностей інтегрального

показника, розрахованого за методикою Мінекономрозвитку 2013 року, та результатів розвитку національної економіки, зокрема: ВВП у фактичних цінах, ВВП у розрахунку на одну особу, наявні доходи населення, обсяг реалізованої продукції промисловості, інвестиції в основний капітал, експорт товарів і послуг, імпорту товарів і послуг, економічно активне населення, прямі іноземні інвестиції в Україну, прямі інвестиції з України. За результатами статистичної оцінки визначено, що обсяги експорту й імпорту товарів і послуг найбільше впливають на рівень економічної безпеки національної економіки.

5. Виявлено дивергенцію впливу факторів глобалізації у взаємозв'язку з періодизацію розвитку національної економіки на основі співставлення динаміки базисних індексів глобалізованості країни та фізичного обсягу ВВП. Це дозволило провести статистичну оцінку найбільш суттєвих глобалізаційних факторів впливу на економічну безпеку України. У першому періоді глобалізація виявилася негативним чинником (вплив 78 %) на економічний розвиток України. У другому періоді подальша глобалізація вітчизняної економіки сприяла реальному економічному зростанню, а її вплив оцінено в 67 %. У третьому періоді глобалізаційні процеси спричинили середній вплив (44 %) світової фінансової кризи на рецесію економіки України. При цьому доведено, що, залежно від періоду розвитку національної економіки, вплив глобалізації на стан економічної безпеки може бути як позитивним, так і негативним.

6. Розроблено та апробовано комплексну багатфакторну модель впливу глобалізації на рівень економічної безпеки, в рамках якої виокремлено відповідні кількісні показники, зокрема: курс долара США, відношення експорту до ВВП, відношення імпорту до ВВП, частка іноземного банківського капіталу в загальному обсязі банківського капіталу, індекс Лондонської фондової біржі FTSE 100, індекс Московської фондової біржі РТС, що дало можливість покласти їх в основу прогнозування та розробки стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки. Також до комплексної багатфакторної моделі економічної безпеки національної економіки не увійшло 6 показників, оскільки між ними та іншими факторами було виявлено тісний кореляційний зв'язок.

7. Обґрунтовано концептуальні підходи щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації, що дозволило запропонувати логічно побудовану дворівневу систему дій, яка передбачає реалізацію послідовних етапів на рівнях забезпечення (короткострокова перспектива) та зміцнення (довгострокова перспектива) безпеки національної економіки в умовах глобалізації. Підтверджено, що рівень забезпечення поєднує аналіз якісних та кількісних параметрів, статистичне моделювання впливу глобалізації на стан економічної безпеки національної економіки, а рівень зміцнення – довгострокове прогнозування впливу глобалізації на стан економічної безпеки, аналіз перспектив і тенденцій розвитку та реалізацію стратегічних пріоритетів зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації.

8. У рамках реалізації концептуальних підходів щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки розроблено довгостроковий прогноз рівня економічної безпеки з урахуванням впливу глобалізаційних факторів та застосуванням багатофакторної моделі, що дало можливість визначити альтернативні сценарії розвитку економічної безпеки національної економіки на 2013–2022 рр., зокрема: згідно з песимістичним сценарієм рівень економічної безпеки може знизитися на 1,3 %, за реалістичним сценарієм – зрости на 3,7 %, а за оптимістичним – збільшитися на 9 %.

9. За результатами SWOT-аналізу систематизовано критерії моделювання рівня економічної безпеки в короткостроковому та довгостроковому періодах, що дозволило визначити стратегічні пріоритети зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації та уможливило обґрунтування мети, цілей, завдань, джерел фінансового забезпечення та шляхів реалізації заходів в межах компетенції державних органів влади, інститутів громадянського суспільства та наукових установ. Обґрунтовано, що процес зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації має на меті досягнення високого рівня економічної безпеки України протягом найближчих десяти років за умови забезпечення державою євроінтеграційного курсу зовнішньоекономічної політики, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності економіки України, стимулювання реального економічного зростання та скорочення обсягів зовнішньої заборгованості, а також мінімізації дії валютних ризиків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Мартиненко В.В. Захист економічних інтересів держави в умовах глобалізації та механізм його забезпечення / В.В. Мартиненко // Культура народів Причорномор'я. – 2010. – №188. – С. 62–65 (0,56 друк. арк.).
2. Мартиненко В.В. Теоретичні основи та сутність економічної безпеки України / В.В. Мартиненко // Економіка промисловості. – 2010. – №3 (51). – С. 41–47 (0,58 друк. арк.).
3. Мартиненко В.В. Загрози економічній безпеці Україні в контексті викликів глобалізації / В.В. Мартиненко // Економічний часопис–XXI. – 2011. – №7–8. – С. 40–43 (0,63 друк. арк.).
4. Мартиненко В.В. Оцінка впливу глобалізації на стан економічної безпеки України / В.В. Мартиненко // Бізнес-інформ. – 2013. – №10. – С. 35–43 (0,67 друк. арк.) (Наукометрична публікація. Журнал входить в Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, qetCITED, Research Bible, Соціонет, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського).
5. Мартиненко В.В. Прогнозування тенденцій розвитку економічної безпеки України з урахуванням впливу глобалізаційних факторів / В.В. Мартиненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – №1. – С. 138–149 – [Електронний ресурс]. – Режим

доступу до журналу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=EJ000070 – Назва з екрану (0,59 друк. арк.).

Статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав

6. Мацелюх Н.П. Комплексная оценка влияния глобализации на состояние экономической безопасности Украины / Н.П. Мацелюх, В.В. Мартиненко // Экономика и предпринимательство. – 2013. – №10. – С. 32–36 (Російська Федерація) (0,45 друк. арк., особистий внесок здобувача – розроблено економіко-математичну модель впливу глобалізації на економічну безпеку України – 0,35 друк. арк.).

Публікації за матеріалами науково-практичних конференцій

7. Мартиненко В.В. Економічна безпека України в умовах глобалізації / В.В. Мартиненко // Особливості функціонування національних фінансових систем в умовах поглиблення глобалізації них процесів : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, Частина 1, 17–21 лютого 2010 р. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2010. – С. 484–488 (0,2 друк. арк.).

8. Мартиненко В.В. Значення економічної безпеки в системі національної безпеки держави в умовах глобалізації / В.В. Мартиненко // Стратегія розвитку України у глобальному середовищі : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 17–19 листопада 2010 р. – Сімферополь : ВіТроПринт, 2010. – С. 98–101 (0,22 друк. арк.).

9. Мартиненко В.В. Механізм забезпечення економічної безпеки України в умовах глобалізації / В.В. Мартиненко // Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2010» : твори XII Міжнародної науково-практичної конференції, 1-3 грудня 2010 р. – Х. : НТУ «ХПІ», 2010. – С. 239–242 (0,12 друк. арк.).

10. Martynenko V.V. Protection of national interests of Ukraine in the context of globalization / V.V. Martynenko // Theory and Practical of Financial Transformation in the Conditions of Interdependence Strengthening of National Economics : materials IV International Scientific and Practical Conference, 14–18 December 2010. – Cologne-Irpin : National University of State Tax Service of Ukraine, 2010. – P. 46–48 (0,19 друк. арк.).

11. Мартиненко В.В. Вплив глобалізації на економічну безпеку України / В.В. Мартиненко // Формування парадигми багатосторонніх економічних відносинах в рамках ініціатив східного партнерства : збірник матеріалів XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 травня 2011 р. – К. : УДУФМТ, 2011. – С. 169–172 (0,2 друк. арк.).

12. Мартиненко В.В. Сучасні проблеми економічної безпеки України / В.В. Мартиненко // Економічні процеси глобалізації у кризовий та посткризовий періоди в Україні : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 17-18 червня 2011 р. – К. : Аналітичний центр «Нова економіка», 2011. – С. 84–86 (0,16 друк. арк.).

13. Мартиненко В.В. Конкурентоспроможність економіки та економічна безпека України / В.В. Мартиненко // Питання сучасної науки та освіти : матеріали сьомої Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, офіційний сайт конференції : <http://www.intkonf.org>, 11–13 липня 2011р. К. : ТОВ «ТК «Меганом», 2011. – С. 28–30 (0,23 друк. арк.).

14. Мартиненко В.В. Правові аспекти економічної безпеки в умовах глобалізації / В.В. Мартиненко // Право і держава в умовах глобалізації та регіоналізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 14 жовтня 2011р. Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2011. – С. 578–580 (0,17 друк. арк.).

15. Мартиненко В.В. Екологічна складова економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації / В.В. Мартиненко // Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 18 квітня 2013 р. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2013. – С. 57 – 58 (0,13 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Мартиненко В.В. Зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах впливу глобалізації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Академія муніципального управління. – Київ, 2014.

Дисертаційне дослідження присвячене розвитку теоретико-методичних засад та розробці пропозицій щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки з урахуванням впливу глобалізації.

У роботі сформульовані теоретико-методичні положення дослідження сутності економічної безпеки як складової національної безпеки, визначено фактори впливу глобалізації на економічну безпеку національної економіки, обґрунтовано методику оцінки рівня економічної безпеки України під впливом глобалізації.

З метою оптимізації впливу глобалізації на стан економічної безпеки України проведено оцінку її рівня, досліджено характер впливу глобалізації у взаємозалежності з періодизацією розвитку національної економіки України та побудовано комплексну модель впливу глобалізації на рівень економічної безпеки.

Запропоновано дворівневу систему реалізації концептуальних підходів щодо зміцнення економічної безпеки національної економіки в умовах глобалізації для визначення напрямів активізації та стратегічних пріоритетів державної політики протягом найближчих десяти років.

Ключові слова: економічна безпека, національна економіка, зміцнення економічної безпеки, глобалізація, рівень економічної безпеки, загрози економічній безпеці, стратегічні пріоритети.

АННОТАЦИЯ

Мартыненко В.В. Укрепление экономической безопасности национальной экономики в условиях влияния глобализации. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Академия муниципального управления. – Киев, 2014.

Диссертационное исследование посвящено развитию теоретико-методических основ и разработке предложений по укреплению экономической безопасности национальной экономики с учетом влияния глобализации.

В диссертации исследована сущность экономической безопасности в системе национальной безопасности, методическое обеспечение оценки уровней экономической безопасности и глобализации, идентифицировано и формализовано влияние глобализации на состояние экономической безопасности государства. Экономическая безопасность рассматривается автором не только как состояние национальной экономики, обеспечивающее защищенность национальных интересов от реальных и потенциальных угроз внешней и внутреннего происхождения, а также как способность экономической системы к расширенному воспроизводству, открытости и интегрированности в надгосударственные структуры с целью эффективного противодействия мировым кризисным явлениям и факторам глобализации.

Исследована периодизация развития национальной экономики в условиях глобализации в 1991-2012 гг.: в период «становление рыночной экономики» с 1991 по 2000 год влияние глобализации было негативным; в период «реального экономического роста» с 2000 по 2008 год глобализация способствовала развитию экономики; с 2008 до 2011 (и по настоящее время) экономика переживает последствия мирового финансового кризиса, в результате чего присутствует разновекторность направлений глобализации и динамики физического объема ВВП.

Построена комплексная шестифакторная модель влияния глобализации на уровень экономической безопасности национальной экономики. В рамках модели выделены соответствующие количественные показатели, используемые для прогнозирования и разработки стратегических приоритетов укрепления экономической безопасности национальной экономики.

Для определения направлений активизации государственной политики обоснованы концептуальные подходы укрепления экономической безопасности национальной экономики в условиях влияния глобализации. Предложено двухуровневую систему реализации концептуальных подходов укрепления экономической безопасности национальной экономики, которая предусматривает реализацию последовательных этапов на уровнях обеспечения (краткосрочная перспектива) и укрепление (долгосрочная перспектива) безопасности национальной экономики в условиях глобализации. Уровень обеспечения включает анализ качественных и количественных параметров, также статистическое моделирование влияния глобализации на состояние экономической безопасности национальной экономики. Уровень укрепления включает долгосрочное

прогнозирование влияния глобализации на состояние экономической безопасности, стратегический анализ перспектив развития и реализацию стратегических приоритетов укрепления экономической безопасности национальной экономики в условиях глобализации.

Разработаны стратегические приоритеты укрепления безопасности национальной экономики в условиях воздействия глобализации по результатам стратегического анализа и позиционирования среды функционирования безопасности, SWOT-анализа и сформированного стратегического баланса, что позволило обосновать цели, задачи и пути реализации мероприятий по достижению высокого уровня экономической безопасности государства в течение ближайших десяти лет.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальная экономика, укрепление экономической безопасности, глобализация, уровень экономической безопасности, угрозы экономической безопасности, стратегические приоритеты.

ANNOTATION

Martynenko V.V. Strengthening of the economic security of the national economy under globalization impact. – Manuscript.

Dissertation for a scientific degree of economic sciences candidate on a specialty under the code 08.00.03 – Economy and Management of the National economy. – Academy of Municipal Management. – Kyiv, 2014.

Dissertation research is devoted to the development of theoretical and methodological bases and the development of proposals to strengthen the economic security of the national economy, considering globalization impact.

The paper sets out the theoretical and methodological provisions of study of the essence of the economic security as a component of national security, the factors of the globalization impact on economic security of the national economy, grounded methodology for assessing economic security of Ukraine under the globalization impact.

To optimize globalization impact on the economic security of Ukraine was conducted the estimation of the level character of the globalization impact on the periodization interdependence of the development of the national economy of Ukraine and constructed a comprehensive model of globalization impact on the level of economic security.

The paper proposes two-level system for realization of conceptual approaches to strengthen the economic security of the national economy under globalization conditions. Strategic priorities were designed with the aim to strengthen the economic security of the national economy under the impact of globalization as a result of strategic analysis.

Keywords: economic security, national economy, strengthening economic security, globalization, levels of economic security, threats to economic security and strategic priorities.

Підписано до друку 19.03.2014 р.

Формат 60х90/16. Папір офсетн.

Ум. друк. арк. 0,9

Тираж прим. 100 шт.

Замовлення № 147

Віддруковано в Національному університеті
державної податкової служби України.

вул. К. Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201

Свідоцтво: серія ДК №4336 від 12.06.2012 р.